

**Проект на Решение на Министерския съвет за актуализиране на
Националната карта на висшето образование в Република
България за 2024 г.**

[линк към консултацията](#)

Информация

Откриване / Приключване: 31.10.2024 г. - 02.12.2024 г. Неактивна

Номер на консултация: #10634-K

Област на политика: Архив - Образование

Тип консултация: Акт на Министерския съвет

Вносител: Министерство на образованието и науката

Тип носител: Национално

Националната карта на висшето образование в Република България (НКВОРБ) е разработена, приета и се актуализира в съответствие със Закона за висшето образование (ЗВО) и Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021–2030 година.

Съгласно чл. 9, ал. 3, т. 1а от ЗВО Министерски съвет по предложение на министъра на образованието и науката приема и актуализира ежегодно Национална карта на висшето образование в Република България, която определя профилната и териториалната структура на висшето образование в страната по професионални направления и специалности от регулираните професии в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 - 2030 година предвижда информацията от Картата да се използва за балансирано развитие на мрежата от висши училища според потребностите на регионите и според реалните възможности, както и за допълнително развиване на системата за контролиран от държавата субсидиран прием в държавните висши училища, в съответствие с националните и регионални потребности и с прогнозите за бъдещо развитие на пазара на труда.

Карта е разработена и приета в условията на действащи нормативни актове, обвързващи субсидирания от държавата прием в държавните висши училища, както

и тяхното финансиране от държавния бюджет със серия от фактори, включително отчитащи качеството на обучението, реализацията на завършилите на пазара труда, оценката за научната дейност, както и получената оценка за програмна акредитация на професионалните направления.

Целите на актуализираната Карта са:

- да определи профилната и териториалната структура на висшето образование в Република България по професионални направления и специалности от регулираните професии в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда;
- да идентифицира потребностите за развитие на висшето образование по региони и наличния ресурс от преподаватели и потенциални кандидат-студенти, отчитайки възможностите за привличане на чуждестранни студенти и на българи живеещи в чужбина;
- да подпомага формулирането на политики за балансирано развитие на мрежата от висши училища според потребностите на регионите и според реалните възможности;
- допълнително развиване на системата за контролиран от държавата субсидиран прием в държавните висши училища, в съответствие с националните и регионалните потребности и с прогнозите за бъдещо развитие на пазара на труда.

В изпълнение на поставените цели Картата предоставя актуализирана информация за профилна и териториална структура на висшето образование в Република България по професионални направления, специалности от регулираните професии и по региони на планиране, включително и за очакваните промени на броя на действащите студенти и на завършилите по професионални направления и региони на планиране в следващия петгодишен период.

Отговорна институция

Отговорна институция

Министерство на образованието и науката

Адрес: София, София, бул. Княз Дондуков №2А

Електронна поща: priemna@mon.bg

Полезни връзки

Официална интернет страница на Министерство на образованието и науката - <https://www.mon.bg/>

Рубрика „Обществени консултации“ на интернет страницата на МОН - <https://www.mon.bg/dokumentatsiya/proekti-na-dokumenti/>

Документи

Пакет основни документи:

[Проект на Решение на Министерския съвет за актуализиране на Националната карта на висшето образование в Република България за 2024 г. - вер. 1.0 | 31.10.2024](#)

[Проект на доклад относно проект на Решение на Министерския съвет за актуализиране на Националната карта на висшето образование в Република България за 2024 г. - вер. 1.0 | 31.10.2024](#)

[Проект на актуализирана Национална карта на висшето образование в Република България за 2024 г. - вер. 1.0 | 31.10.2024](#)

[Приложение №1 към Национална карта на висшето образование в Република България за 2024 г. - вер. 1.0 | 31.10.2024](#)

[Приложение №2 към Национална карта на висшето образование в Република България за 2024 г. - вер. 1.0 | 31.10.2024](#)

[Справка за отразяване на предложенията и становищата - вер. 1.0 | 19.12.2024](#)

Консултационен документ:

Справка становища:

Коментари

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:32)

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив - проф. д.н. инж. Б. Хаджиев

Независимо, че обосновката за НКВОРБ в съответствие с действащата нормативна база е коректно направена, съдържанието и приложенията би трябвало да се прецизират. Основанието е:

1. Не са коректно обосновани регионалните потребности. Оттук следва, че не би могло да се изпълнят поставените в т. 1.3 цели на НКВОРБ, както и да се дефинират типове региони за планиране, каквото е едно от изискванията в т. 1.4.1. Би трябвало с помощта на национално представените работодателски организации в страната да се разработят индикатори за определяне на регионалните потребности;

2. Липсва професионален подход за определяне на профилната и териториална структура и на групите ВУ, така, че те в максимална степен да съответстват на социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда, както и на типове региони;

3. Посочената в пр.1 методиката за изготвяне и актуализиране на информацията за състоянието на профилната и териториалната структура на висшето образование не позволява коректно да се дефинира и да се подобри както профила на ВУ, така и на региона. Посочените процедури базирани на методи за пресмятане на броя на очаквани, и завършили студенти, както и групите индикатори и пресмятането на техните стойности не дават възможност да се формира качествена методика за определяне на съответни групи професионални направления, каквато е претенцията в т.4. от Пр.1. Подобна е ситуацията и за т.5 от Пр.1., особено като се има предвид, че посочените две групи индикатори трудно могат да имат както количествен, така и качествен измерител и са необосновано балансиращи за държавните и частни ВУ;

4. В пр.2 е посочена една актуална профилна и териториална структура на висшето образование по професионални направления (ПН), специалности от регулираните професии (СРП) и региони за планиране (РП). Но, какво от това след като очакваната промяна в профилната и териториалната структура и определянето на групи професионални направления и специалности и на групи акредитирани висши училища по професионални направления се базира основно на действащи, завършили и реализирали се студенти (като се пренебрегва качеството на работа на ВУ, на завършилите, както и нуждите и мнението на работодателите за това качество). Подобна е ситуацията и за раздел 5 и 6 след като за основен индикатор се използва брой наети специалисти с ВО на един студент в региона.

P.S. За да се подобри качеството на образованието и на НКВОРБ, би трябвало да се прецизира ЗВО, ЗРАС и техните правилници за прилагане. Към настоящия момент профилът особено на ДВУ е размит. Видно от статистическите данни над 70% от тях обучават по над 60% от професионалните направления. Т.е. профилирането на ВУ е само на книга, например, когато ВУ с технически профил обучават лекари, юристи и т.н.. Профилирането лесно може да стане чрез реструктуриране на ВУ и с разумно преценено по тежест решение на национално ниво.

проф. д.н. инж. Б. Хаджиев

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:31)

УНСС - Становище- 2

2 (загл. доп. - ДВ, БР. 69 ОТ 2016 Г., в сила от 01.01.2017 Г.) В сила от 01.04.2016 г.
Обн. ДВ. бр.26 от 1 Април 2016г.,

доп. ДВ. бр.69 от 2 Септември 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 21 Март 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.66 от 15 Август 2017г.,

изм. и доп. ДВ. бр.19 от 2 Март 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.10 от 1 Февруари 2019г., доп. ДВ. бр.55 от 12 Юли 2019г., изм.

ДВ. бр.9 от 31 Януари 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.96 от 10 Ноември 2020г., изм. ДВ. бр.20 от 9 Март 2021г., изм. ДВ.

бр.87 от 19 Октомври 2021г., изм. и доп. ДВ. бр.95 от 29 Ноември 2022г., доп. ДВ. бр.41 от 9 Май 2023г., изм. и доп. ДВ.

бр.72 от 22 Август 2023г.)

Направените констатации дават основания да направим следните предложения за прецизиране на Националната карта на висшето образование в Р. България за 2023 г.:

1. Прецизиране на индикатори.

Предвид факта, че Картата цели изпълнение на националната политика, при нейната актуализация следва да се взема под внимание изпълнението на държавната

поръчка по всяко професионално направление за предходната година, а не определения от НАОА капацитет. Последният е много по-инертен индикатор, обвързан с институционалната и програмната акредитация, чиито процедури през последните години бяха забавени от промените в критериалната система на НАОА.

2. Допълване на насоките на националната политика по отношение на

разкриване на нови ПН/СРП в съществуващи ВУ, филиали, факултети, колежи.

За да се даде възможност на висшите училища да предлагат нови, модерни и търсени специалности, е необходимо в Насоките на националните политики за развитие на профилната и териториалната структура на ВО да се добавят следните нови

точки:

4.3.4. Допуска се откриване на нови ПН/СРП от съответната група във ВУ и

техни поделения в регионите на планиране от тип А, Б и В, и когато броят на обучаваните студенти в съответното ПН/СРП на национално ниво е под определения в т. 4.3.1, 4.3.2 и 4.3.3 капацитет при мотивирано становище от ресорното министерство за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП в даден регион.

4.3.5. Допуска се откриване на нови ПН/СРП от съответната група във ВУ и техни поделения в регионите на планиране от тип А, Б и В, и когато броят на обучаваните студенти в съответното ПН/СРП на национално ниво е под определения в т. 4.3.1, 4.3.2 и 4.3.3 капацитет в случаите когато откриваното ПН/СРП е от списъка на професионалните направления и защитените специалности по чл. 95, ал. 7, т. 8 от ЗВО.

3. Предвиждане на целеви изключения от постановените в НКВОРБ ограничителни рамки на капацитета.

Това ще осигури възможност на ВУ да разкриват специфични, интердисциплинарни и търсени на пазара на труда нови за дадено ПН специалности, без това да бъде механично блокирано от стриктно заложения в Картата капацитет. По този начин националната политика – чрез НКВОРБ – ще даде ясен приоритет на динамиката на пазара на труда и изискванията на потребителите на кадри. В тази насока е и едно от изискванията, които при институционална акредитация се предявяват към ВУ, а именно да се развиват, „улавяйки“ тенденциите на средата, в частност на пазара на труда – т.е. ВУ да бъдат проактивни спрямо новите реалности на средата. По този начин може да се осигури синхронизиране на политиките на НКВОРБ с този динамичен процес, като се избегне изоставането от актуалните тенденции на пазара на труда и изискванията на работодателите. Няма съмнение, че нереално високите капацитети, определени на множество ВУ при акредитационни процедури в миналото, и доказана невъзможност за

запълването им (поради тяхната ниска атрактивност за кандидат-студентите),
издигат

сериозни бариери пред нови ВУ да предложат актуални, съвременни и атрактивни
специалности в такива ПН. Приемането на гореописаните предложения ще осигури
необходимите предпоставки за постигне на съответствие между актуалното търсене
на

висше образование и адекватното предлагане на специалности за обучение,
основано на

компетентностен профил на предлагащите ги ВУ, а не основно на териториална
локация.

С уважение,

проф. д-р Матилда Александрова

доц. д-р Александър Найденов

доц. д-р Елена Симеонова

проф. д-р Янка Тоцева

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:30)

УНСС - Становище

УНСС

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Матилда Александрова,

в.и.д. заместник-ректор по учебната дейност на УНСС

доц. д-р Александър Найденов, главен секретар по АКУД

доц. д-р Елена Симеонова, главен секретар по акредитацията

проф. д-р Янка Тоцева, ръководител катедра „Педагогика“

Относно: Актуализация на Националната карта на висшето образование в
Република България,

Националната карта на висшето образование в Република България (НКВОРБ) е комплексен и методически обоснован управленски инструмент, който има за цел "...да

се използва за балансирано развитие на мрежата от висши училища според потребностите на регионите и според реалните възможности, както и за допълнително развиване на системата за контролиран от държавата субсидиран прием

в държавните ВУ, в съответствие с националните и регионални потребности и с прогнозите за бъдещо развитие на пазара на труда" 1 .

Съгласно чл. 9, ал. 3, т. 1а от ЗВО, Националната карта подлежи на ежегодна актуализация, т.е. тя е динамичен управленски документ, който следва да отразява променящата се среда.

По отношение на актуализираната НКВОРБ може да бъдат направени следните обобщени констатации:

1. В актуализираната Карта няма промяна по отношение начина на определянето на групи професионални направления и специалности от регулираните професии на национално ниво, както и групи акредитирани висши училища (ВУ) по професионални

направления и специалности от регулираните професии в зависимост от степента на съответствие на актуалната профилна и териториална структура на висшето образование в Република България със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда и типове региони за планиране според регионалните

потребности за развитие на висшето образование.

2. В насоките на националната политика е определена нова минималната граница от 60% за използваемост на капацитета, която да се прилага като необходимо условие за откриване нови професионални направления, както и на други структури на висши училища „с цел да не се ограничават значително ВУ при желанието им да откриват нови професионални направления и структури“.

При по-задълбоченото обследване на инструментариума обаче изпъкват някои несъвършенства, които възпрепятстват адекватното балансиране на регионалните и националните нужди.

Като основен проблем в НКВОРБ може да се посочи провеждането на анализ на дейността на ВУ в Република България в твърде обобщен регионален аспект, без отчитане на специфичните особености и реалните териториални различия относно отделни ПН и ВУ. Доказателства за това твърдение се съдържат в Приложението към настоящото становище.

Предложената за обществено обсъждане НКВОРБ за 2023 г. на практика не дава никакви възможности за откриването на нови и/или търсени специалности, като например бакалавърска програма „Педагогика на обучението по икономика и информатика“ в ПН 1.3. „Педагогика на обучението по ...“.

Основната пречка е несъответствието на национално ниво на броя на действащите студенти спрямо определения от НАОА капацитет на ВУ, които имат програмна акредитация по това професионално направление, което е определено още от 2016 година като приоритетно с Постановление № 64 от 25 март 2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на списък на приоритетните професионални направления и на списък на защитените специалности 2 . За разлика от

другите професионални направления, в това се подготвят бъдещи учители по всички учебни предмети, преподавани в рамките на средното образование във всички видове

училища – основни, средни, профилирани гимназии и професионални гимназии.

Търсенето на учители по икономика и информатика е добре известно на цялата педагогическа общественост и не се нуждае от допълнителни доказателства.
Попадайки

обаче в общата група на всички специалности по ПН 1.3 няма как да се стартира проект

за програмна акредитация на бакалавърска програма „Педагогика на обучението по икономика и информатика“, макар към момента в нито един български университет да няма такава специалност.

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:30)

ВУАРР – Пловдив

В връзка с публикуваният Проект на Решение на Министерския съвет за актуализиране на Националната карта на висшето образование в Република България за 2024 г на портала за обществени консултации с цел балансирано развитие на мрежата от висши училища според потребностите на регионите и пазара на труда, изказвам следното мнение:

От изложените данни се наблюдава сериозна диспропорция по отношение на локализацията на висшите учебни заведения, които импонира и със затрудненията на пазара на труда по места;

Положителен аспект в предложението е определянето на нова минималната граница за използваемост на капацитета, която да се прилага като необходимо условие за откриване нови професионални направления, както и на други структури на висши училища от 60 % с цел да не се ограничават значително висшите училища при желанието им да откриват нови професионални направления и структури.

Става ясно, че с предложените актуализации и допълнения се цели повишаването на ролята на висшите училища като активен фактор за регионално развитие и подобряване на структурата и ефикасността на висшето образование.

Предложената актуализация е съгласувана с всички национално представителни синдикални и работодателски организации, съобразно изискването на чл. 10, ал. 2, т. 1а от Закона за висшето образование, което е довело и до предлагане на конкретен текст на Решението.

Смятам, че ако се говори за стратегически документ, който обхваща период до 2030 година, трябва категорично да се обърне внимание на неравностойното и неконкурентноспособно положение, в което са поставени частните учебни заведения по линия на системата за контролиран от държавата субсидиран прием, проблем

който не намира решение от десетилетия. Считаю, че частната инициатива е по-гъвкава, адаптивна и по-лесно управляема, ерго трябва да стане част от държавната стратегия за решаване на съвременните проблеми на пазара на труда. Това би било възможно със създаване на съответен механизъм за дотиране на частните структури, желаещи да развият и утвърждават защитени професионални направления и регулирани професии.

Доц. д-р Александър Красимиров Давчев

ВУАРР – Пловдив

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:29)

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград - 2

- 1.
2. По отношение на индикатор „Осигурителен доход“ в Таблица 13. Индикатори за определяне на степента на реализацията на завършилите по ПН и СРП на национално ниво и тяхната тежест предлагаме да се въведат коригиращи коефициенти, които да отразяват реалните статистически данни и да се отчитат регионални различия в размера на осигурителния доход на лица, заемащи съпоставими работни позиции. Това би направило данните за осигурителния доход сравними и би било база за обективен анализ и оценка.

Проект на Постановление на МС за приемане на актуализиран списък на защитените от държавата специалности от професии за учебната 2025/2026 г. и на актуализиран списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда за учебната 2025/2026 г.

1. Подкрепяме приемането на проекта на Постановление за приемане на актуализиран списък на защитените от държавата специалности от професии за учебната 2025/2026 г. и на актуализирания списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда за учебната 2025/2026 г. За учебната 2025-2026 г. не се предвижда включване на нови специалности в Списъка на защитените от държавата специалности от професии. Поддържаеме предложените шест нови професии, включени в Списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда.
2. В частичната предварителна оценка на въздействието (в нея коректно е отбелязано, че не е необходимо извършването на цялостна предварителна оценка на въздействието) е обосновано добавянето на посочените шест нови професии в Списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда за учебната 2025/2026 година. Общата цел е

„осигуряване на условия за функциониране на достъпна и адаптивна към пазара на труда система на професионално образование и обучение“. Считаме, че извършената частична предварителна оценка на въздействието дава възможност да бъде взето правилно политическо решение, но е необходимо да бъде преработена и съобразена със следното:

- Съгласно **чл. 6а, ал. 5 (Изм. - ДВ, бр. 27 от 2024 г.)** от Закона за професионалното образование и обучение, Списъкът на защитените от държавата професии и Списъкът с професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда **се актуализират веднъж на две години до края на месец октомври на съответната година. Т.е. двата списъка не могат да бъдат актуализирани за учебната 2026/2027 г.**, ако се приеме предложени проект на Постановление за приемане на актуализиран Списък на защитените от държавата специалности от професии за учебната 2025/2026 година и на актуализиран Списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда за учебната 2025/2026 година. **Това налага да бъдат приети своевременни промени в Постановление № 111 от 25 юни 2018 г. за приемане на списък със защитените от държавата специалности от професии, на критериите за определянето им и на условията и реда за допълнително финансиране за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, съответстващи на Закона за професионалното образование и обучение.**
- Да се разшири извършена оценка на въздействието съобразно становището на Министерския съвет, а именно да се „добавят статистически данни и/или друга подходяща информация, касаеща проблемите с недостига на специалисти в определените области, конкретните изисквания на пазара на труда, готовността на съответните институции да предлагат професионално образование, адекватно на нуждите на пазара на труда (професионални училища/ паралелки, педагогическите специалисти, техническо оборудване и т.н.)“. Освен това, необходимо е да бъдат очертани по-детайлно различните видове последици от липсата на актуализация на Списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда за учебната 2025/2026 година.
- Да се вземе предвид факта, че висшите училища осигуряват обучение по специалности, свързани с ИКТ (Информационни и комуникационни технологии) сектора и да се анализират техните възможности да предложат бакалавърски и магистърски програми по професиите „Системен програмист“, „Програмист на изкуствен интелект“, „Приложен програмист“ и „Програмист на работи“.

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:28)

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

СТАНОВИЩЕ

Относно: публикувани за обсъждане Проект на Решение на МС за актуализиране на Националната карта на висшето образование на Република България и Проект на Постановление на МС за приемане на актуализиран списък на защитените от държавата специалности от професии за учебната 2025/2026 г. и на актуализиран списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда за учебната 2025/2026 г.

Проект на Решение на МС за актуализиране на Националната карта на висшето образование Република България

1. В проекта на Приложение № 2 към Националната карта за висше образование в Република България е представено състоянието на профилната и териториалната структура на висшето образование в страната през 2024 г. Според посочените данни 51 са общо акредитираните висши училища, а регионите на планиране са 6 на брой – Северозападен, Северен централен, Североизточен, Югоизточен, Югозападен и Южен централен. В северния регион (Северозападен, Северен централен, Североизточен) са разположени общо 14 висши училища, а в южния регион (Югоизточен, Югозападен и Южен централен) общо 37 акредитирани висши училища.
2. Възприетият начин на райониране, при който към Югозападен район е включена и София, не дава възможност за пълен анализ в следните точки от доклада: 2.7. Съществуват регионални дисбаланси в териториалната структура на висшето образование, включително по отношение на разпределението на висшите училища, професионалните направления и студентите; 2.8. Броят на студентите ще се намалява в дългосрочен план поради демографската среда; 2.9. Тенденцията на фрагментация на висшето образование се пречупи и се наблюдава плавна консолидация. Това се отразява пряко и на типовете региони за планиране според регионалните потребности за развитие на висшето образование в България за 2024 г.
3. Считаме, че изпълнението на целите на Картата зависи преди всичко от регионалното планиране. Предлагаме то да бъде променено въз основа на следните показатели: териториално разположение; социално-икономическо развитие; брой на населението; достъпност (ограничаване на неравенствата в достъпа до висше образование); специфика на пазара на труда; профил на висшите училища и техният потенциал за привличане на чуждестранни студенти.
4. В системата от индикатори за определяне на степента на реализация на завършилите по ПН и СРП на национално ниво и тяхната тежест и индикатори за определяне на степента на реализация на завършилите за всяко акредитирано ВУ по ПН и СРП и тяхната тежест са включени „Осигурителен доход на завършилите“ и „Облагаем доход на завършилите“. Те пряко зависят от възможностите за реализация на завършилите студенти в съответните региони и спецификите на общинските центрове. Предлагаме тези индикатори да бъдат съобразени със спецификата на всеки отделен регион.

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:27)

ПРЕДЛОЖЕНИЯ от Технически Университет Варна - 5

III.2. По отношение на индикатор „Приложение на придобитото ВО и реализация по призвание“. В Приложение 1 „Методика за изготвяне и актуализиране на информацията за състоянието на профилната и териториалната структура на висшето образование, съдържаща се в Националната карта на висшето образование в Република България“ ясно е обяснен начина за определянето му и избора на петте години за осредняване (4 години обучение в ОКС „Бакалавър“ и 1 година в ОКС „Магистър“), но в много ВУ обучението в ОКС „Магистър“ е 1,5 години, а и нищо не се споменава за ОНС „Доктор“, която би трябвало да е към „реализация по призвание“. **Затова предлагаме:**

III.2.1 Този индикатор и неговата промяна да е за 6 годишен период

III.2.2 ОНС „Доктор“ да се отчита като реализация по призвание (всички данни могат да бъдат взети от НАЦИД).

III.2.3. Да се намери подход за отчитане на лицата на граждански договор, самоосигуряващите се лица и земеделските производители, които в текущата система не са взети предвид при изчислението. Така много по-реално ще се отчита реализацията в професионални направления 5.5 „Транспорт, корабоплаване и авиация“; 5.13. „Общо инженерство“, 3.4. „Социални дейности“ и 6.1. „Растениевъдство“

Югозападен университет „Неофит Рилски“ - Благоевград

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:27)

ПРЕДЛОЖЕНИЯ от Технически Университет Варна - 4

Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет - 15%

Обосновка: Капацитетът на едно ПН в дадено ВУ показва възможностите на този университет да обучава студенти в даденото ПН/СРП по принцип. Всъщност този индикатор не способства за реализацията на определени цели, а отразява едно фактическо състояние на базата на определен „контекст“. На практика няма ясни критерии по които НАОА определя капацитета на съответните ПН и СРП. Най-често това става на базата на някакво предходно състояние. А университетите се стремят да запазят утвърдените им капацитети на едно доста сериозно равнище, т.к. все още те разполагат с необходимата база и научен потенциал, без да отчитат в каква степен впоследствие се запълват утвърдените капацитети.

III. Предложения по таблица 13 Индикатори за определяне на степента на реализация на завършилите по ПН и СРП на национално ниво и тяхната тежест.

III.1 Предлагаме да се промени срокът за осредняване на информацията по индикатори 1, 2 и 3 и вместо 5 да стане 3 години

Обосновка: Развиващите се процеси по отношение на дял безработни, осигурителен доход, облагаем доход и свързаните с тях промени, са динамични. Само през последните две години се забелязва съществен ръст в заплащането на специалисти с ВО в редица сфери. Намалването на срока от 5 на 3 години ще позволи по-бързо да се отрази тази промяна в отделните индикатори и отделни ПН и СРП да преминат в по-горни групи.

Например за Технически университет – Варна, едно от 8-те професионалните направления 5.3 „Комуникационна и компютърна техника“ е в група 1, 2 са ситуирани в група 2 (ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висшето образование - 5.2 ЕЕА и 5.4 Енергетика), а останалите вече са преминали в група 4 (ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите), което е абсолютно нереално. Специалистите, завършили ВО в специалностите от ПН 5.1. Машинно инженерство, 5.13 Общо инженерство, 5.5. Транспорт, корабоплаване и авиация, ПН 3.4 Социални дейности и 6.1. Растениевъдство са с много висока степен на реализация, но разработената система не позволява правилното им отчитане. Както и специалностите от ПН 3.4 и 6.1. са и с голяма степен на търсене. Същото важи и за ПН Педагогика, което е ситуирано в Група 3 – с ниска степен на реализация на студентите и високо търсене от страна на кандидат-студентите. Данните от последните три години от Варненски регион, а и от други региони показват нарастване на търсенето на педагогически специалисти, която тенденция ще бележи устойчивост, определяна от необходимостта от решителна смяна на поколенията в сферата на началното и средното образование. Не е реално да се отчита, че има непрекъснато търсене на инженери и учители, а професионалните направления, свързани с тях да са ситуирани в групи 3 и 4. Има и редица други примери.

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:26)

ПРЕДЛОЖЕНИЯ от Технически Университет Варна - 3

II. Предложения по таблица 12 Индикатори за определяне на степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите по ПН и СРП на национално ниво и тяхната тежест.

II.1. Предлагаме ново преразпределение на тежестите на отделните индикатори, а именно:

Среден успех от дипломата за завършено средно образование - 20 %

Обосновка: Въвеждането на двуетапното придобиване на средно образование: първи гимназиален – от VIII до X клас включително, и втори гимназиален – от XI до XII клас включително, доведе до нов начин на определяне на средния успех от дипломата. При това ранното професионално ориентиране, още в 7 клас, все още не позволява на младите хора да се ориентират напълно в желанието си за бъдеща реализация. Така профилирането им във втори гимназиален етап, може да е в разрез с тяхното бъдещо развитие и получените оценки от ДЗИ да не са най-добрите. Това подлага и на съмнение отделянето на такава голяма тежест на този индикатор (35%).

Дял на чуждестранните студенти - 15%

Обосновка: През последните години чуждестранните студенти избират да се обучават в Р България или с цел получаване на европейска диплома или за по-евтино образование в определени специалности (например „Медицина“, където по данни от Националната пътна карта се обучават около 50% от всички чуждестранни студенти). Това се потвърждава и от факта, показан на фиг.5, където Р. България (57%) и Румъния са първи по брой (процент) чуждестранни студенти в сферата на „Здравеопазване и социални услуги“. По тази причина не считаме, че този индикатор трябва да има тежест 20%, който да влияе толкова съществено върху определянето на групи, в които попадат държавни ВУ, от които зависи бъдещото им развитие и националната икономика.

Новоприети студенти като дял от държавната поръчка - 45%

Обосновка: Считаме, че този индикатор би трябвало да има най-голяма тежест, т.к. това в момента е единственият ясен критерий относно степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите за съответното ПН/СРП и в съответното ВУ. Факт е, че корекцията на приема в ДВУ се прави вече няколко години с коефициентите за качество на база прием 2019/2020г.

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:26)

ПРЕДЛОЖЕНИЯ от Технически Университет Варна - 2

Обосновка : Регион на планиране Г , в който трайно попадат СИРП и СЦРП е обречен на застой по отношение на развитие в сферата на висше образование по професионални направления и СРП за ДВУ, разкриване на свои филиали и др. структури. Същевременно ЧВУ могат и получават положително оценени проекти за разкриване както на нови ПН, така и на СРП, което е видно от сайта на НАОА . Обвързването на образователния профил на системата на ВО с поребностите на пазара на труда е обективен процес, но той не трябва да се абсолютизира, тъй като у нас съществуват сериозни диспропорции в търсенето и предлагането на определени

специалисти както в национален, така и в регионален план. Те са резултат най-вече в диспропорциите в самото социално-икономическо развитие на регионите. А наличието на висококвалифицирани специалисти е първостепенен фактор за това социално-икономическо развитие и ако тях ги няма, то всеки един „пробив“ (инвестиционен, технологичен или друг) в бъдещето няма как да се осъществи, защото такива специалисти няма да бъдат налични, тъй като те няма да са подготвени от съществуващата днес система за ВО и нейното териториално разпределение в страната. Така се затваря омагьосания кръг – няма инвестиции-няма развитие-няма специалисти. Ако се появят инвестиции, те не могат да се реализират поради липсата на подготвени кадри. По този начин още повече ще се засилват диспропорциите, свързани с инвестиции в североизточен и северен централен регион. Това ще засилва вътрешната миграция към региони, където има инвестиции и работа. На стр.34 вече ясно е дефиниран факт, че освен Северозападен и Северен централен регион, то и Североизточен не отговарят на изискванията за минимален брой жители, за да се считат за региони. Може би този факт се задълбочава и от сегашното въздействие на Националната пътна карта – липса на развитие, намаляващ брой действащи студенти, които освен, че искат да се учат желаят и да започнат своята реализация по време на своето обучение. Освен това, към момента общото равнище на технологично развитие в страната ни не е особено високо, равнището на производителността на труда също е по-ниско от средното за ЕС, поради което като цяло потребността от висококвалифицирани кадри към момента не е особено висока. Следователно ориентирането към моментното състояние на пазара на труда на системата на ВО няма да бъде особено продуктивно от гледна точка на перспективите на нейното развитие. В тази връзка считаме, че с въвеждането на тези две допълнителни точки ще се избегне дискриминацията по отношение на правото за обучение.

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:25)

ПРЕДЛОЖЕНИЯ от Технически Университет Варна

По отношение на публикуваната за обществено обсъждане национална карта на висшето образование в Р. България (НКВОРБ), актуализирана редакция 2024 год. считаме, че е необходимо да се преразгледат, коригират и допълнят следните основни точки:

I. Към т.4.3 „Насоки на националната политика по отношение на откриване на нови ПН/СРП в съществуващи ВУ, факултети, филиали, колежи“ предлагаме да се създадат нови подточки 4.3.4 и 4.3.5 със следното съдържание:

4.3.4 Допуска се откриване на нови ПН/СРП от **група 1** в регион на планиране **Г** при едновременно изпълнение на следните условия:

- обучението по съответното ПН/СРП не се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион или в случаите, когато се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион, но ПН е приоритетно и броят на обучаваните студенти в

съответното ПН/СРП на национално ниво е над 70% от определения от НАОА капацитет и с над 90% попълване на местата държавна поръчка ;

- предлаганите специалности в съответното ПН са иновативни и съответстват на съвременните изисквания на пазара на труда;

- има мотивирано становище от ресорното министерство за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП в съответния регион;

- има мотивирано становище от областния управител на областта, в която е държавното ВУ, за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП в съответната област, кореспондиращо със стратегическите задачи на областта;

- има положително становище от МОН в извършената предварителна оценка на въздействието върху степента на съответствие на профилната и териториална структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

4.3.5 Допуска се откриване на нови ПН/СРП от група 1 и 2 в регион на планиране **Г без субсидиране** от държавата до достигане на изпълнение на едно от изискванията по т.4.3.1, 4.3.2, 4.3.3 или 4.3.4.

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:22)

Становище на Съвет на ректорите на висшите училища в РБ - 2

В Националната карта не е застъпен в достатъчно сериозна степен и друг неин важен компонент – този на ролята ѝ на фактор, не само на регулатор на процесите в областта на висшето образование, но и на връзката им с провежданите от държавата политики по повод регионалното развитие на страната.

По този начин до голяма степен се задълбочават съществуващите диспропорции, които се отразяват и на работата и перспективите за развитие на висшите училища, находящи се извън София.

Поставените въпроси са от концептуално и структуроопределящо естество и изискват внимателен анализ и обсъждане за евентуална промяна на съдържанието на стратегическия документ.

Предвид изискванията за съответствието му със Стратегията за развитие на висшето образование 2021 – 2030 г. Съветът на ректорите изразява своите опасения, че политическата криза в страната прави вече почти невъзможно спазване на определените срокове в Оперативния план за нейното изпълнение. Смятаме, че ефективността на Картата до голяма степен е обвързана и обусловена от приемането на други промени, които очевидно са вече забавени.

Приложение: становища на цитираните висши училища

Автор: Миглена Темелкова (02.12.2024 16:20)

Становище на Съвет на ректорите на висшите училища в РБ - 1

СТАНОВИЩЕ

на Съвета на ректорите по повод публикувания за обществено обсъждане проект на решение на Министерския съвет за актуализиране на Националната карта на висшето образование в Република България

В изпълнение на намеренията си да участва активно в подпомагане на работата на държавната администрация във връзка с регулиране на процесите във висшето образование Съветът на ректорите потърси мнението на всички висши училища и университети във връзка с предлаганите промени в стратегическия документ, предмет на настоящото обсъждане.

Получени са становища от Технически университет – Варна, ВУАРР, ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград и УНСС, които прилагаме в тяхната цялост с оглед коректното им отразяване.

Националната карта на висшето образование в Република България е сравнително отскоро съществуващ стратегически документ, чиято роля е да подпомага Националната агенция за оценяване и акредитация при вземане на решения във връзка с исканията на висшите училища за откриване на процедури за акредитация на нови професионални направления и основни звена на университетите, функционално свързани с потенциално обучение на студенти в тях.

Не бива да се забравя, че тя замени действал до приемането ѝ мораториум и нейната роля до голяма степен беше на законов инструмент, който да стимулира процесите на консолидация в областта на висшето образование, като противотежест на започналата след 1989 години фрагментация.

В това отношение цялостно ролята на Националната карта може да бъде определена като успешна, защото на практика макар и да няма задължителен характер за акредитационната агенция несъответствието на искането на отделните висши училища с нейните препоръки се преценява като основание за отказ от страна на административния орган да даде положително становище в хода на съответните процедури.

Едновременно с това не бива да се забравя, че метод на регулиране на отношенията в системата на висшето образование е не само държавната намеса, но

и осигуряването на условия за пазарна конкуренция и съревнование на образователния пазар между държавните и частните висши училища. В това отношение следва да се отчете, че в настоящия си вариант Картата има силно рестриктивен характер и възраженията на част от висшите училища в тази посока до голяма степен са основателни.

Друг ключов въпрос е свързан с нейната териториална и географска структура, която се базира на съществуващите региони за планиране съгласно Закона за регионалното развитие и основаните на него решения на държавата за определянето им. Демографският потенциал на България обаче е намаляващ, а териториалните ѝ размери такива, че по-скоро предполагат единен подход на национално ниво при определяне на структурата на висшите училища в страната. Още повече, че вече и трите региона в Северна България са с население под минималните изисквания на ЕС за продължаване на самостоятелното им съществуване.

Автор: Асоциация на индустриалния капитал в България (02.12.2024 13:24)

Становище на Асоциация на индустриалния капитал в България.

Становището е достъпно на следния адрес:

https://bica-bg.org/file/848/BICA_NKVO_comments_2024.pdf

Автор: БСК Пресцентър (02.12.2024 12:25)

Становище на БСК

Становището на БСК е публикувано на адрес <https://bia-bg.com/standpoint/view/33527/>

Автор: Елисавета Новакова (07.11.2024 08:24)

Кариерни центрове към университетите и алумни

Моля в Национална карта да включите и някаква информация относно Кариерни центрове към съответните университети и алумни дейностите.

Сред алумнитата е добре да направите някакви проучвания и изводи за нивото на "надценяване на собствените познавателни способности и подценяване от тях на други". Може да започнете с възпитаниците на юридическите факултети в страна. В държавната администрация се назначават все по-често прависти на позиции, без да се изисква от тях да имат дори елементарни познания в сферата, в която ще работят. Тук съществува опасност поради липсата на специфични познания, тяхната уж ръководна роля да бъде сведена до "говорител" на дадена дирекция. Липсата на специфични познания би довело и до невъзможност за осъществяване на конструктивен диалог с ръководен кадър в държавна администрация, взимаша дори

стратегически решения в сфера, в която няма никаква компетентност.

Може да се помисли за създаване на нови магистърски специалности като право за икономисти, право за медици, право за инженери, право за педагози итн

Тъй като университетският персонал е в пъти раздут, може да се помисли по аналог за създаване на програми като математика за прависти, математика за медици итн. Хубаво би било висшистите да имат поне елементарни познания на тема логаритми и да знаят каква е връзката между степенуването, коренуването и логаритмуване. Сиреч, да могат да мислят n -дименсионално в пространството, а не 1-дименсионално - тоест само в хонорари, отразени като точка на правата.

.....

"**Ефектът на Дънинг - Крюгер** е [КОГНИТИВНА СКЛОННОСТ](#), при която некавалифицирани за нещо [ИНДИВИДИ](#) имат [ИЛЮЗИЯ](#) за превъзходство, изразяващо се в надценяване на собствените познавателни способности и подценяване от тях на други, които може да са и много по-компетентни от тях в същата сфера."

Автор: Елисавета Новакова (06.11.2024 18:30)

Точкуване

Моля да дадете информация за разпределението на ECTS точките по време на следването и да дадете информация с какъв брой точки напускат студентите на какъв етап на следването университетите според различните типове специалности, университети етс

С други думи колко процента от влезлите да следват изкласяват и избутват следването до край.

За колко студента университети взимат финансиране, а студентите нямат или възможност, или интерес да изкласят и отпаднат по академичната писта? Моля да анализирате причините и да се средоточите на подготовката в средното образование.

Доколко познанията придобите в училищата отговарят на очакванията на преподавателите и могат ли преподавателите да работят с "продукта" на средното образование. Моля да направите разбивка по специалности и по тип училище за придобиване на средно образование (математически гимназии, езикови гимназии, образователно профилиране в гимназия, професионални гимназии и наличие на професионална квалификация итн)

Автор: Елисавета Новакова (06.11.2024 18:19)

Тук не става много ясно, дали завършилите работят по последната придобита специалност или работят нещо друго. Колко остават да работят в научните среди и продължават своята кариера в университет или друга научна структура итн

Моля да дадете статистика

Автор: Елисавета Новакова (06.11.2024 17:57)

брой раждания

На стр. 36 сте описали статистика с брой раждания на години. Моля да добавите тук и статистика относно брой завършили лица начално, основно, средно образование в съответната година

Автор: Елисавета Новакова (06.11.2024 17:32)

По по най

Висшето образование надгражда средното образование с цел придобиване на бакалаварска степен или висшето образование с цел придобиване на магистърска степен.

Средното образование може да е професионално или гимназиално. Студентите може да продължат професионалното си образование от средното образование или да се насочат към друга специалност. Студентите с бакалаварска степен може да продължат образованието си в същата сфера или да се насочат към друга. Моля тези факти да се опишат в статистики и да са видими. Дали студентите придобиват първа, втора или трета магистърска степен, също да е видимо от статистиките.

Също би било добре да е видимо, дали студентите са работили преди следването си и или дори работят по време на следването си на трудов договор, участия в студентски практики по желание или по план итн

Автор: Елисавета Новакова (06.11.2024 17:23)

повече конкретика

Национална карта

вместо **брой докторанти** да се напише брой докторанти във ВУ, за да е ясно и в текста за какво става въпрос. Моля да разграничите броя на докторантите в зависимост от това дали са ексклузивни, тоест само на един договор във ВУ, или имат и други договори към други научни институции или фирми.

От статистиките е видимо, че в университетите има назначен прекалено много персонал. С какво се занимават учените в "свободното" си време и на какви странични занимания са се отдали?! Моля да разработите методология и опишете работния ден, месец, година на докторантите и другите научни служители, обвързани с образованието на студентите.

Моля статистиката да я раздробите и да описвате в отделни графи, колко от студентите са в специалност за придобиване на степен бакалавар и колко в специалност за придобиване на степен магистър. Моля да предоставите и статистика по възраст, редовно и задочно обучение.

Моля да се опишат всички начини на кандидатстване/възможните начини за прием в дадена специалност и да дадете информация как са приетите студентите в определените специалности, стандартен път и "специален път".

Моля да включите информация за отпадащи студенти и информация за повтаряне или прекъсване итн както и да дадете информация за студенти прехвърлили една специалност в друга или отказали се да следват след първи, втори, трети итн семестър.

Моля да предоставите информация за брой студенти по специалност, които участват в международни програми като Еразъм итн

Моля да предоставите информация за брой студенти, завърващи по план, и такива, които са удължили следването си и завършват не със своя випуск, както и други подобни отклонения от нормалния път, но реалност.

История

Начало на обществената консултация - 31.10.2024

Приключване на консултацията - 02.12.2024

Справка за получените предложения - 19.12.2024

[Справка за отразяване на предложенията и становищата](#)

Окончателен акт на Министерския съвет